

POSTANOWIENIE

Dnia 10 stycznia 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Marek Motuk

w sprawie **B. W. oraz A. B.**

uniewinnionych od popełnienia czynów z art. 212 § 1 i 2 k.k.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej w dniu 10 stycznia 2024 r.

na posiedzeniu w trybie art. 535 § 1 i 3 k.p.k.

kasacji wniesionej przez pełnomocnika oskarżyciela prywatnego

od wyroku Sądu Okręgowego w Jeleniej Górze

z dnia 23 czerwca 2023 r., sygn. akt VI Ka 338/23

utrzymującego w mocy wyrok Sądu Rejonowego w Zgorzelcu

z dnia 28 października 2022 r., sygn. akt II K 607/19

p o s t a n o w i ł:

- 1. oddalić kasację jako oczywiście bezzasadną;**
- 2. obciążyć oskarżyciela prywatnego K. W. kosztami sądowymi postępowania kasacyjnego;**
- 3. zasądzić od oskarżyciela prywatnego K. W. na rzecz B. W. oraz A. B. kwoty po 720 (siedemset dwadzieścia) złotych tytułem zwrotu kosztów obrony przy sporządzeniu odpowiedzi na kasację.**

UZASADNIENIE

Sąd Rejonowy w Zgorzelcu wyrokiem z dnia 28 października 2022 r., sygn. akt II K 607/19:

- I. uniewinnił oskarżoną B. W. od popełnienia zarzucanego jej występku z art. 212 § 1 k.k., opisanego w pkt 1 części wstępnej wyroku;
- II. uniewinnił oskarżoną B. W. od popełnienia zarzucanego jej występku z art.

- 212 § 1 i 2 k.k., opisanego w pkt 2 części wstępnej wyroku;
- III. uniewinnił oskarżonego A. B. od popełnienia zarzucanego mu występkę z art. 212 § 1 k.k., opisanego w pkt 3 części wstępnej wyroku;
- IV. uniewinnił oskarżonego A. B. od popełnienia zarzucanego mu występkę z art. 212 § 1 i 2 k.k., opisanego w pkt 4 części wstępnej wyroku;
- V. rozstrzygnął o kosztach procesu.

Sąd Okręgowy w Jeleniej Górze wyrokiem z dnia 23 czerwca 2023 r., sygn. akt VI Ka 338/23 – po rozpoznaniu apelacji wniesionej przez pełnomocnika oskarżyciela prywatnego – utrzymał w mocy ww. wyrok Sądu Rejonowego w Zgorzelcu wobec oskarżonych B. W. oraz A. B. (pkt I) oraz orzekł o kosztach procesu (pkt II).

Kasację od ww. wyroku Sądu Okręgowego w Jeleniej Górze wniósł pełnomocnik oskarżyciela prywatnego, zaskarżając to orzeczenie w całości na niekorzyść obojga oskarżonych.

Skarżący zarzucił:

A. w zakresie rozstrzygnięcia z pkt I:

- I. rażące naruszenie przepisów postępowania, mające istotny wpływ na treść zaskarżonego orzeczenia w postaci:
- 1) art. 433 § 2 k.p.k. i art. 457 § 3 k.p.k. w zw. z art. 2 § 2 k.p.k. i art. 7 k.p.k., polegające na zaniechaniu przeprowadzenia przez sąd II instancji prawidłowej kontroli odwoławczej orzeczenia sądu I instancji, zainicjowanej apelacją wniesioną przez oskarżyciela prywatnego, poprzez nierozważenie wszystkich zawartych w tejże apelacji zarzutów, przede wszystkim w zakresie wskazanego naruszenia przepisów procesowych, mającego wpływ na rozstrzygnięcie:
- a) zawartych w pkt A pkt II ppkt 2a apelacji, dot. naruszenia przez sąd I instancji art. 4 k.p.k. i art. 7 k.p.k. w zw. z art. 410 k.p.k. przejawiającego się w pominięciu przez sąd I instancji przy ustalaniu stanu faktycznego dowodów z dokumentów w postaci kopii zarządzenia nr 151/2010 w sprawie określenia sposobu przeprowadzania kontroli zarządczej w UM i G w [...] /k.429-433 akt/, kopii zarządzenia nr 1/2002 z dn. 7.01.2002 r. załącznik do regulaminu /k.434-436 akt/ oraz opinii

prywatnej z zakresu audytu i księgowości z załącznikami /k.598-648 akt/ - w sytuacji, gdy dowody te wskazują na rażące nieprawidłowości w zakresie przeprowadzenia kontroli finansowej Punktu Konsultacyjno-Informacyjnego ds. Przeciwdziałania Narkomanii, stanowiącego podstawę wypowiedzi oskarżonej B. W. na temat oskarżyciela prywatnego podczas sesji Rady Miejskiej w [...] w dniu 26.03.2019 r., przecząc tym samym możliwości przedstawienia rzetelnej oceny działalności K. W. przez oskarżoną we wskazanej dacie;

- b) zawartych w pkt A pkt II ppkt 3 apelacji, dot. naruszenia przez sąd I instancji art. 167 k.p.k. w zw. z art. 2 § 2 k.p.k. i art. 424 § 1 pkt 1 k.p.k., polegającą na nieprzeprowadzeniu dowodu w postaci przesłuchania w charakterze świadków P. J. i J. S. w sytuacji, gdy świadkowie ci posiadają wiedzę m. in. co do efektów konferencji „Narkomania[...]” z czerwca 2018 r., istnienia notatki ze spotkania grupy roboczej potwierdzającej te efekty, zasadności przeprowadzenia projektu pod tytułem „Twórczy niezależni, wciąga nas twórczość narkotyki nie” oraz okoliczności związanych z działaniem w celu zakwalifikowania tej akcji jako programu rekomendowanego, a także faktu złożenia przez oskarżyciela prywatnego raportu z ewaluacji projektu „Twórczy Nie-Zależni. Wciąga nas Twórczość. Alkohol i Narkotyki Nie” Gminie [...] w 2018 r. zgodnie z umową – a więc świadków, którzy mają wiedzę co do istotnych okoliczności, wskazanych w akcie oskarżenia oraz zaniechania wyjaśnienia nieprzydatności tych dowodów dla rozstrzygnięcia,

skutkiem czego doszło do naruszenia prawa oskarżyciela do przeprowadzenia prawidłowej, wyznaczonej zarzutami apelacji kontroli instancyjnej orzeczenia sądu I instancji stosownie do treści art. 45 Konstytucji RP;

- 2) art. 433 § 1 k.p.k. w zw. z art. 174 k.p.k. i art. 410 k.p.k. przejawiające się w oparciu przez sąd II instancji rozstrzygnięcia w zakresie oceny „wypowiedzi oskarżonego A. B., wysłowionych w dniu 18 lutego 2018 r., objętych zarzutem z pkt. 3 prywatnego aktu oskarżenia” (k.19 uzasadnienia wyroku sądu II Instancji) w zakresie realizacji programów rekomendowanych na dokumencie w postaci pisemnego stanowiska

oskarżonego A. B. z dnia 17 marca 2021 r. w sytuacji, gdy:

- a) dokument taki nie może stanowić dowodu w postępowaniu karnym z uwagi na zakaz zastępowania dowodu z wyjaśnień oskarżonego m.in. treścią pism,
- b) niedopuszczalne jest wykorzystywanie w postępowaniu karnym jakichkolwiek dowodów, nieznanymi stronom tego postępowania;

II. naruszenie prawa materialnego w postaci art. 212 § 1 i 2 k.k. poprzez dokonanie jego błędnej wykładni i przyjęcie, że B. W. i A. B. nie popełnili zarzucanych im przez oskarżyciela prywatnego w akcie oskarżenia czynów z tego przepisu na jego szkodę, w tym w dniu 26 marca 2019 r. za pomocą środków masowego komunikowania – w sytuacji, gdy wypowiedzi obojga oskarżonych w dniach 18 lutego 2019 r. i 26 marca 2019 r., odnoszące się bezpośrednio do oskarżyciela prywatnego K. W.:

- nie polegały na prawdzie,
- miały na celu wyłącznie poniżenie oskarżyciela prywatnego oraz doprowadzenie do utraty zaufania, potrzebnego dla piastowania stanowiska Głównego Specjalisty ds. Przeciwdziałania Narkomanii, co obligowało sąd okręgowy do zmiany, ewentualnie uchylenia wyroku sądu I instancji i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania;

B. w zakresie rozstrzygnięcia z pkt II:

- rażące naruszenie przepisów postępowania, mające istotny wpływ na treść zaskarżonego orzeczenia w postaci art. 624 § 1 w zw. z art. 636 § 1 i 3 k.p.k., przejawiające się w ich niezastosowaniu i bezzasadnym uznaniu przez sąd II instancji, że „oskarżyciel prywatny K. W. znajduje się w wieku produkcyjnym, posiada ustabilizowaną sytuację majątkową i osobistą”, wobec czego uzasadnionym jest obciążenie oskarżyciela opłatą za postępowanie odwoławcze w wysokości 200 zł – w sytuacji niepoczynienia przez sąd ad quem żadnych ustaleń w zakresie sytuacji osobistej i majątkowej oskarżyciela prywatnego, wnoszącego o zwolnienie od ponoszenia kosztów zarówno za postępowanie odwoławcze, jak i przed sądem I instancji.

Podnosząc powyższe zarzuty, pełnomocnik wniósł o:

- 1) „*uchylenie wyroku Sądu Okręgowego w Jeleniej Górze w całości*”,

względnie

- 2) przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Jeleniej Górze w postępowaniu odwoławczym we wskazanym zakresie,

względnie

- 3) uchylenie wyroku Sądu Okręgowego w Jeleniej Górze w części dot. pkt II i rozstrzygnięcie w przedmiocie opłaty.

Obrońca oskarżonych w pisemnej odpowiedzi na zaprezentowane przez pełnomocnika oskarżyciela prywatnego stanowisko, wniósł o oddalenie wniesionej kasacji jako oczywiście bezzasadnej, a także orzeczenie o kosztach postępowania kasacyjnego, w tym kosztach ustanowienia obrońcy według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Wniesiona kasacja jest oczywiście bezzasadna, co przy braku wystąpienia innych okoliczności podlegających uwzględnieniu przez Sąd Najwyższy z urzędu, skutkowało jej oddaleniem na posiedzeniu w trybie art. 535 § 3 k.p.k.

Przewidziany w art. 519 k.p.k. nadzwyczajny środek zaskarżenia ma z mocy ustawy ograniczony zakres – służy eliminacji prawomocnych orzeczeń sądów, które ze względu na charakter (doniosłość) wadliwości, jaką są obarczone, nie mogą stać się w obrocie prawnym. Zarzuty kasacyjne powinny wskazywać na uchybienia określone w art. 439 k.p.k. lub inne, ale przy tym rażące, naruszenie prawa, do którego doszło w postępowaniu odwoławczym. Relevantne jest przy tym zaistnienie warunku, aby naruszenie to mogło mieć istotny wpływ na treść wyroku sądu drugiej instancji (zob. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 28 października 2021 r., IV KK 435/21, LEX nr 3333497). Nadto, przepis art. 519 k.p.k. stanowi o tym, jakie orzeczenia podlegają zaskarżeniu w trybie kasacji zwykłej. Przedmiotowy zakres tych orzeczeń zawężony został do prawomocnego wyroku sądu odwoławczego kończącego postępowanie oraz prawomocnego postanowienia sądu odwoławczego o umorzeniu postępowania i zastosowaniu środka zabezpieczającego określonego w art. 93a Kodeksu karnego. Oznacza to, że rażącym naruszeniem prawa, o którym mowa w art. 523 § 1 k.p.k., musi być dotknięte orzeczenie wymienione w art. 519 k.p.k., a nie wyrok sądu pierwszej instancji.

Z uzasadnienia zaskarżonego wyroku wynika, że sąd *ad quem*, dokonując

analizy problematyki zawartej w apelacji pełnomocnika oskarżyciela prywatnego, pierwszorzędnie zaakcentował, że przedstawione w prywatnym akcie oskarżenia wypowiedzi B. W. i A. B., obiektywnie nie zawierały treści pejoratywnie oddziałujących na K. W.. Zdaniem sądu, wypowiedzi oskarżonych – do których szczegółowo sąd ten odniósł się w sporządzonym uzasadnieniu – nie suponowały postępowania lub właściwości negatywnie rzutujących na oskarżyciela prywatnego, a tym samym nie mogłyby poniżyć go w opinii publicznej, czy też poderwać doń zaufania społecznego. Już ta zasadnicza konstatacja – ocenie sądu drugiej instancji – dekompletowała znamiona występkę zniesławienia w odniesieniu do każdego z twierdzeń (zawartych w zarzutach prywatnego aktu oskarżenia) na temat K. W.. Natomiast sama kwestia ewaluacji poszczególnych wypowiedzi oskarżonych pod kątem prawdy lub fałszu stanowiła w analizie sądu odwoławczego materię jedynie wzmacniającą zasadność uniewinnienia oskarżonych, mogącą tworzyć – jak ocenił ten organ – podstawę okoliczności egzoneracyjnych z art. 213 § 1 lub 2 pkt 1 k.k. (choć – jak wskazał – niektóre wypowiedzi oskarżonych w ogóle nie podlegały wartościowaniu w kategorii prawdy lub fałszu). Nawet przyjęcie zasadności stanowiska, że określone wypowiedzi oskarżonych nie były w pełni zgodne z prawdą – w ocenie sądu odwoławczego – nie mogłoby prowadzić do konstatacji o wypełnieniu znamion występkę zniesławienia, albowiem wypowiedzi te nie miały takiego ciężaru, aby spowodować skutki wskazane w art. 212 § 1 k.k.

Autorka kasacji w tym względzie nie wykazała, aby preliminarzna ocena sądu co do braku treści pejoratywnie oddziałujących na oskarżyciela prywatnego była wynikiem rażącego naruszenia przepisów. Choć w pkt A.II *petitum* kasacji skarżąca podniosła zarzut naruszenia prawa materialnego pod postacią art. 212 § 1 i 2 k.k. (którego *notabene* sąd odwoławczy nie stosował), to jednak istota tego zarzutu oparta została na prezentowaniu subiektywnych odczuć oskarżyciela prywatnego co do wydzwisku wypowiedzi oskarżonych na temat jego działalności jako Głównego Specjalisty oraz Pełnomocnika Miasta i Gminy [...] ds. Przeciwdziałania Narkomanii (w jego mniemaniu insynuujących choćby niegospodarność, rozrzutność, prywatę czy działanie na szkodę gminy). Tymczasem w orzecznictwie trafnie przyjęto, iż subiektywne odczucia pokrzywdzonego nie są wystarczające do stwierdzenia, że doszło do realizacji znamion występkę zniesławienia, albowiem

ustalenia w tym zakresie wymagają odwołania do kryteriów obiektywnych, tj. stwierdzenia czy w odbiorze społecznym określone wypowiedzi mogą być odczytane jako pomawiające (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 9 października 2001 r., IV KKN 78/97, LEX nr 51588). Skarżąca nie podniosła, że sąd odwoławczy dokonał błędnej wykładni znamion występku z art. 212 § 1 lub 2 k.k., szczególnie w kontekście relewantnego w tym względzie wymogu, że wypowiedzi oskarżonych – abstrahując od ich zgodności z prawdą – powinny być zdatne do pejoratywnego oddziaływania na osobę oskarżyciela prywatnego. W kasacji nie zakwestionowano generalnej oceny, że brak takiego oddziaływania uniemożliwia przypisanie oskarżonym odpowiedzialności karnej na podstawie ww. przepisów. Stąd też eksponowane w uzasadnieniu kasacji dalsze i odrębne kwestie, a dotyczące okoliczności powoływania się przez oskarżanych na cudze wypowiedzi, czy też krytyka wyводу sądu odwoławczego na temat realizacji znamion występków zniesławienia na szkodę osób publicznych – nie miały wpływu na treść zaskarżonego orzeczenia, skoro dekompletację znamion tego czynu sąd rozstrzygnął już na etapie oceny charakteru wypowiedzi, które przypisano oskarżonym.

Zarzuty kasacji skoncentrowane zostały na kwestiach dotyczących jedynie argumentacji wspierającej niezasadność skargi prywatnej. Skarżąca kontestowała w nich prawdziwość określonych twierdzeń oskarżonych na temat działalności oskarżyciela prywatnego (zarzut z pkt A.I ppkt 1 lit. a [w całości] i lit. b [w części] oraz pkt A.I ppkt 2 *petitum* kasacji) bądź też podważała zasadność opinii zaprezentowanych przez oskarżonych (częściowo zarzut z pkt A.I ppkt 1 lit. b *petitum* kasacji), które to opinie – jak słusznie zresztą wskazał sąd *ad quem* – są wynikiem subiektywnych zapatrywań oskarżonych i nie mogą podlegać wartościowaniu jako zniesławiające. Jako że kwestie te stanowiły dodatkową argumentację sądu, to – w świetle wyводу przedstawionego w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku – nawet odmienne ustalenia w tym zakresie (choćby na skutek sanacji naruszeń przepisów procesowych wskazanych w zarzutach kasacyjnych – przy hipotetycznym założeniu ich zasadności) nie mogłyby prowadzić do przypisania oskarżonym odpowiedzialności karnej, a tym samym w sposób istotny wpłynąć na treść zaskarżonego orzeczenia, co przecież stanowi

istotę podstawy kasacyjnej w postaci innego rażącego naruszenia prawa (art. 523 § 1 k.p.k.). Stąd też przeprowadzenie oceny wymienionych zarzutów kasacyjnych – dotyczących akcesoryjnej argumentacji sądu *ad quem* – stanowiłoby zabieg oczywiście bezcelowy.

Nie sposób też uznać, aby w niniejszej sprawie doszło do rażącego naruszenia art. 624 § 1 k.p.k. w zw. z art. 636 § 1 i 3 k.p.k. Sąd odwoławczy dokonując oceny sytuacji materialnej i osobistej oskarżyciela prywatnego nie dopatrywał się okoliczności przemawiających za zwolnieniem go od zapłaty kosztów sądowych. Instytucja przewidziana w art. 624 § 1 k.p.k. ma charakter fakultatywny, więc decyzja o jej zastosowaniu podlega swobodnej ocenie sądu orzekającego. Skarżąca w zakresie omawianego zarzutu kasacyjnego ograniczyła się wyłącznie do przedstawienia odmiennej oceny odnośnie do sytuacji oskarżyciela prywatnego, ale tego rodzaju argumentacja nie wskazuje na rażące naruszenie prawa. Warto też zaznaczyć, że przesłanka odwołująca się do względów słuszności, o których mowa w art. 624 § 1 k.p.k. (i do których nawiązuje też autorka kasacji), nie dotyczy sytuacji materialnej uczestnika postępowania, lecz jego sytuacji rodzinnej lub osobistej, względnie jego szczególnej sytuacji procesowej. Tymczasem podane w kasacji okoliczności powiązane zostały z materialnym statusem rodziny oskarżyciela prywatnego, w tym jego zobowiązaniami finansowymi, a co znamienne, aktualność tych okoliczności nie została w żaden sposób wykazana. Skarżąca co prawda wskazała również na problemy zdrowotne oskarżyciela prywatnego (związane z przebytą operacją kolana), jednak lakoniczność argumentacji w tym zakresie (pozbawiona też stosownego wykazania skorelowanych z nią twierdzeń) nie pozwala uznać, aby względy słuszności przemawiały za zwolnieniem oskarżyciela prywatnego od zapłaty kosztów sądowych.

Reasumując, wszystkie podniesione w omawianej kasacji zarzuty były oczywiście bezzasadne, co przy braku wystąpienia okoliczności podlegających uwzględnieniu przez Sąd Najwyższy z urzędu, pozwoliło na oddalenie kasacji na posiedzeniu w trybie art. 535 § 3 k.p.k. W tym stanie rzeczy rozpoznanie wniosku o wstrzymanie wykonania orzeczenia w trybie art. 532 § 1 k.p.k. byłoby zabiegiem bezprzedmiotowym.

O kosztach sądowych za postępowanie kasacyjne orzeczono zgodnie z art.

636 § 1 i 3 k.p.k. w zw. z art. 637a k.p.k. Nie zasługiwał na uwzględnienie wniosek oskarżyciela prywatnego o zwolnienie od zapłaty kosztów sądowych, albowiem nie wykazano bynajmniej jego aktualnej sytuacji rodzinnej, majątkowej i wysokości dochodów. Nadto, w myśl art. 616 § 1 pkt 2 k.p.k., do kosztów procesu należą uzasadnione wydatki stron, w tym z tytułu ustanowienia w sprawie jednego obrońcy lub pełnomocnika. Nie ulega zaś wątpliwości, że do uzasadnionych wydatków stron należą koszty zastępstwa przez adwokata czy radcę prawnego powstałe w związku ze sporządzeniem odpowiedzi na kasację. Opłaty za czynności radców prawnych ustala umowa zawarta z klientem (art. 22⁵ ust. 1 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych, t.j.: Dz.U. z 2022 r., poz. 1166 z późn. zm.), jednak gdy chodzi o zasądzenie na rzecz strony kosztów od przeciwnika procesowego, trzeba uwzględniać treść rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz.U. z 2023 r., poz. 1935 z późn. zm.), którego § 15 ust. 2 stanowi, że *„opłatę w sprawach niewymagających przeprowadzenia rozprawy ustala się w wysokości równej stawce minimalnej”*, zatem nie przewiduje możliwości wykroczenia poza tę stawkę. Należy zauważyć, że przedmiotowa sprawa w postępowaniu kasacyjnym nie wymagała przeprowadzenia rozprawy (orzeczenie wydano w trybie art. 535 § 3 k.p.k., tj. na posiedzeniu bez udziału stron), dlatego też w tym przypadku zastosowanie winien mieć § 15 ust. 2 cyt. wyżej rozporządzenia. W orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się, że z uwagi na brak określenia stawki wynagrodzenia za sporządzenie odpowiedzi na kasację – przy uwzględnieniu § 20 ww. rozporządzenia – stosować należy przepis § 11 ust. 4 pkt 2 tego rozporządzenia, określający stawki minimalne przewidziane m.in. dla czynności sporządzenia opinii o braku podstaw do wniesienia kasacji – a zatem czynności najbardziej zbliżonej do sporządzenia odpowiedzi na kasację (zob. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z dn.: 22.03.2021 r., IV KK 574/20, LEX nr 3149735; 29.09.2020 r., IV KK 603/19, LEX nr 3276326).

Z tych względów, Sąd Najwyższy orzekł jak postanowieniu.

[PGW]

(r.g.)

